

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2022

Lenka Jedličková

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Ústav sociální práce

**Veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve
svéprávnosti žijící v různém prostředí**

Bakalářská práce

Autor: Lenka Jedličková

Studijní program: B0923P240001 – Sociální práce

Studijní obor: specializace Sociální práce ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. JUDr. Olga Sovová, Ph.D.

Hradec Králové, 2022



Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Jedličková

Studium: F19BK0073

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Název bakalářské práce: **Veřejné opatrovnictví - výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí**

Název bakalářské práce AJ: Public guardianship - the performance of a public guardian for persons with disabilities living in different environments

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tématem veřejné opatrovnictví - výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí. Cílem bakalářské práce je zjistit rozdíly ve výkonu opatrovnictví u osob omezených ve svéprávnosti žijících v různém prostředí, a to v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a dále ve výkonu opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v domácím prostředí. Práce je strukturována do dvou částí. Teoretická část popisuje veřejné opatrovnictví, počínaje řízením o jmenování veřejného opatrovníka, následuje seznámení s požadavky na osobnost veřejného opatrovníka, metodiku výkonu funkce veřejného opatrovníka a následně popis orgánů vykonávající dohled nad veřejným opatrovníkem. Součástí teoretické části je i seznámení se soudním řízením, a to od podání návrhu na omezení svéprávnosti a určení opatrovníka, až po konečné rozhodnutí soudu. Poslední tři kapitoly jsou věnované popisu výkonu opatrovníka osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a v domácím prostředí. Praktická část je zaměřena na konkrétní případy z praxe. Na základě šesti kazuistik, které jsou z mé vlastní pracovní praxe, bude doložena významnost a smysl tohoto institutu a zároveň náročnost, kterou musí opatrovník zvládnout. Klíčová slova: veřejný opatrovník, veřejné opatrovnictví, omezení ve svéprávnosti, opatrovanec, uživatel

Zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, dostupné z <https://zakonyprolidi.cz> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupné z <https://zakonyprolidi.cz> Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dostupné z <https://zakonyprolidi.cz> Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dostupné z <https://zakonyprolidi.cz> Veřejné opatrovnictví: Praktický průvodce a rádce úředníka. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. JUDr. Olga Sovová, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Jana Levická, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí“ zpracovala samostatně pod vedením doc. JUDr. Olgy Sovové, Ph.D. a použila jsem jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Ve Svídnicí dne 4. 4. 2022

Lenka Jedličková

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Olze Sovové, Ph.D. za to, že se ujala vedení mé bakalářské práce, za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytovala po celou dobu zpracování této práce. Dále děkuji mým nejbližším a přátelům za podporu při tvorbě práce i během studia.

Anotace

JEDLIČKOVÁ, Lenka. *Veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí*. Hradec Králové, 2022. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce doc. JUDr. Olga Sovová, Ph.D.

Bakalářská práce se zabývá tématem veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí. Cílem bakalářské práce je zjistit rozdíly ve výkonu opatrovnictví u osob omezených ve svéprávnosti žijících v různém prostředí, a to v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a dále ve výkonu opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v domácím prostředí.

Práce je strukturována do dvou částí. Teoretická část popisuje veřejné opatrovnictví, počínaje řízením o jmenování veřejného opatrovníka, následuje seznámení s požadavky na osobnost veřejného opatrovníka, metodiku výkonu funkce veřejného opatrovníka a následně popis orgánů vykonávající dohled nad veřejným opatrovníkem. Součástí teoretické části je i seznámení se soudním řízením, a to od podání návrhu na omezení svéprávnosti a určení opatrovníka, až po konečné rozhodnutí soudu. Poslední tři kapitoly jsou věnované popisu výkonu opatrovníka osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a v domácím prostředí. Praktická část je zaměřena na konkrétní případy z praxe. Na základě šesti kazuistik, které jsou z mé vlastní pracovní praxe, bude doložena významnost a smysl tohoto institutu a zároveň náročnost, kterou musí opatrovník zvládnout.

Klíčová slova: veřejný opatrovník, veřejné opatrovnictví, omezení ve svéprávnosti, opatrovanec, uživatel.

Annotation

JEDLIČKOVÁ, Lenka. Public guardianship - the public guardian's work performance to persons restricted in their own rights and living in the different environments. Hradec Králové, 2022. Bachelor thesis. University of Hradec Kralove. Thesis supervisor doc. JUDr. Olga Sovová, Ph.D.

The bachelor thesis deals with the topic of public guardianship – the work performance of a public guardian to persons restricted in their own rights living in different environments. The aim of the bachelor thesis is to find out the differences in the work performance of guardianship to persons restricted in their own rights living in different environments, namely to persons living in sheltered housing, persons in a home for the disabled and persons living in the home environment.

The work is structured into two parts. The theoretical part describes public guardianship, starting with the procedure for the appointment of a public guardian, followed by acquaintance with the requirements for the personality of a public guardian, the methodology of performing the function of a public guardian. The supervisory authorities will then be described. In the theoretical part is also included the acquaintance with the court proceedings, from the submission of a proposal to limit the autonomy and the appointment of a guardian, to the final decision of the court. The last three chapters are devoted to the description of the guardian's work performance to persons restricted in their own rights living in the sheltered housing, in a home for the disabled and to persons living in the home environment. The practical part is focused on specific cases from practice, based on six case studies from the author's own practice experience. So, the author of this thesis will prove the significance and purpose of this institute and at the same time the difficulty, that the public guardians must handle doing their work.

Keywords: public guardian, public guardianship, persons restricted in their own rights, guardian, sheltered housing, home for the disabled, the public guardian's work performance.

Obsah

Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Veřejné opatrovnictví.....	11
1.1 Řízení o jmenování obce veřejným opatrovníkem	11
1.2 Specifické požadavky na osobnost veřejného opatrovníka	11
1.3 Metodika výkonu funkce veřejného opatrovníka	12
1.4 Orgány vykonávající dohled nad veřejným opatrovníkem.....	14
1.4.1 Kontrola soudní	14
1.4.2 Kontrola ze strany krajského úřadu	15
1.4.3 Kontrola ze strany opatrovnické rady.....	15
1.4.4 Kontrola ze strany veřejného ochránce práv	16
2 Soudní řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka.....	17
2.1 Návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka.....	17
2.2 Soudní řízení	18
3 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v sociální službě chráněné bydlení	20
3.1 Sociální služba chráněné bydlení.....	20
3.2 Smlouva s poskytovatelem služby	21
3.3 Specifika činnosti veřejného opatrovníka	22
4 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v sociální službě domov pro osoby se zdravotním postižením	23
4.1 Domov pro osoby se zdravotním postižením	23
4.2 Smlouva s poskytovatelem služby	23
4.3 Specifika činnosti veřejného opatrovníka	24
5 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v domácím prostředí.....	26
5.1 Domácí prostředí.....	26
5.2 Specifika činnosti veřejného opatrovníka	26
6 Shrnutí teoretické části	27
PRAKTICKÁ ČÁST	28
7 Případová studie – Sociální služba domov pro zdravotně postižené	29
7.1 Kazuistika slečny K1	29
7.2 Kazuistika pana K2	31
8 Případová studie – Sociální služba chráněné bydlení.....	34
8.1 Kazuistika slečny K3	34
8.2 Kazuistika slečny K4	36

9	Případová studie - domácí prostředí	40
9.1	Kazuistika paní K5.....	40
9.2	Kazuistika paní K6.....	45
10	Shrnutí výzkumného cíle.....	50
	Závěr	52
	Seznam použitých zdrojů.....	54

Úvod

Téma bakalářské práce je „Veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí“. Hlavním důvodem výběru tématu je profesní zainteresovanost v této problematice a značné praktické osobní zkušenosti na pozici veřejného opatrovníka.

Domnívám se, že institut opatrovnictví je v současné době pro většinu populace pojem neznámý. Málokdo z běžné veřejnosti někdy slyšel pojem veřejný opatrovník. Bohužel mé zkušenosti jsou takové, že i v různých institucích stále ještě nemají jasno, co pojem opatrovnictví, opatrovník znamená a co je povinností opatrovníka.

„Obecně je možné fenoménu opatrovnictví rozumět jako jednání za druhého se souhlasem společnosti. Jedná se o společenskou instituci, která se zabývá ochranou, resp. podporou osob, které byly společností uznány nezpůsobilými rozhodovat a jednat ve svých záležitostech.“ (Juríčková, 2014, s. 9)

Institut omezení svéprávnosti a opatrovnictví upravuje od počátku roku 2014 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) společně se souvisejícími právními předpisy.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaký je rozdíl ve výkonu veřejného opatrovníka osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v různém prostředí, a to v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a dále ve výkonu opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v domácím prostředí. Vedlejším cílem je poskytnout ucelený pohled na náročnost výkonu veřejného opatrovnictví. Pro výzkum bude využita kvalitativní výzkumná metoda.

Teoretická část bakalářské práce je v úvodu věnována veřejnému opatrovnictví. Následně je věnována pozornost soudnímu řízení a závěr teoretické části se zabývá konkrétním prostředím, ve kterých mohou osoby omezené ve svéprávnosti žít.

Praktická část bakalářské práce se zabývá šesti životními příběhy, pomocí kterých je umožněn detailní pohled na výkon veřejného opatrovníka.

Aplikačním cílem bakalářské práce je seznámit širokou veřejnost s institutem veřejné opatrovnictví a rovněž může být bakalářská práce přínosem pro opatrovníky z řad blízkých.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Veřejné opatrovnictví

V této kapitole je popsáno, jak se obec stane veřejným opatrovníkem, jaké jsou kladeny požadavky na osobnost veřejného opatrovníka, jaká je metodika výkonu veřejného opatrovníka a jaké jsou možnosti kontroly a dohledu nad veřejným opatrovníkem.

1.1 Řízení o jmenování obce veřejným opatrovníkem

Veřejné opatrovnictví je upraveno občanským zákoníkem a dalšími souvisejícími právními předpisy.

Obec se stává veřejným opatrovníkem v případě, že soud nenajde vhodnou osobu z řad příbuzných či z osob blízkých. Osobou blízkou je myšlena osoba, která dokáže, že o opatrovance projevuje dlouhodobý a vážný zájem a je schopna ho udržovat i do budoucna. Soud jmenuje veřejným opatrovníkem obec, kde má opatrovanec bydliště. Bydlištěm není myšleno trvalé bydliště, ale místo, kde se opatrovanec dlouhodobě zdržuje – žije. Jmenování obce veřejným opatrovníkem není vázáno na její souhlas, jak je uvedeno v § 471 odst. 3 občanského zákoníku. Výkon opatrovnictví začíná jmenováním obce na základě pravomocného rozhodnutí soudu. Soud následně vystaví Listinu o jmenování opatrovníka, kterou se veřejný opatrovník prokazuje vůči třetím stranám. Pokud se jedná o malou obec, kde není možné pověřit jinou osobu výkonem veřejného opatrovnictví, vykonává tuto funkci starosta sám. V případě, že je možnost výkonem veřejného opatrovnictví pověřit jinou osobu, tím je myšleno pověřit zaměstnance – úředníka obce, vystaví starosta obce tzv. pověření na zastupování jinou osobou. (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

1.2 Specifické požadavky na osobnost veřejného opatrovníka

Funkci veřejného opatrovníka je možné zařadit do kategorie tzv. pomáhajících profesí. Dá se říct, že pracovní náplní veřejného opatrovníka je pomáhat opatrovanci a tím mu zajistit, aby mohl lépe žít.

„V současné době neexistuje právní předpis, který by definoval kvalifikační požadavky pro veřejného opatrovníka. Opatrovnictví je vykonáváno úředníkem obce a mnohdy

i přímo starostou, proto je nezbytné, aby tato osoba splňovala zejména následující podmínky:

- *je státním občanem České republiky,*
- *je plně svéprávná,*
- *je bezúhonná,*
- *má střední vzdělání s maturitou,*
- *má potřebné znalosti a zkušenosti pro výkon opatrovnictví a úspěšně absolvovala zkoušku zvláštní odborné způsobilosti pro výkon opatrovnictví,*
- *má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že opatrovnictví může řádně vykonávat, a nedošlo k nezhojitelnému narušení vztahu důvěry opatrovance k úředníkovi vykonávajícímu opatrovnictví.“*

(Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, s. 34)

„V praxi se ukazuje jako výhodné, aby veřejný opatrovník byl také obdařen osobnostními předpoklady a vlastnostmi, které jsou pro výkon funkce veřejného opatrovníka důležité, lze sem zařadit například:

- *empatii,*
- *autoritu (nastavení pravidel versus nadvláda),*
- *důvěru (vůči opatrovníkovi i opatrovanci),*
- *všestrannost,*
- *umění rychle se rozhodnout,*
- *umění nést zodpovědnost,*
- *zachování vlastní identity,*
- *umění oddělit pracovní život od osobního,*
- *psychickou vyrovnanost s fungujícím rodinným zázemím,*
- *umění jednat s nadhledem.“*

(Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, s. 35)

1.3 Metodika výkonu funkce veřejného opatrovníka

K převzetí opatrovnictví dochází okamžikem jmenování opatrovníka. Jmenovaný veřejný opatrovník musí co nejdříve zjistit velké množství informací o svěřeném opatrovanci a velmi rychle vykonat množství úkonů.

„Výkon veřejného opatrovnictví je výkonem přenesené působnosti, kdy podle §17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je povinností veřejného opatrovníka vést spisovou dokumentaci.“ (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019, s. 17)

Veřejný opatrovník by měl co nejdříve navázat se svěřeným opatrovancem kontakt. Někdy se stává, že opatrovník nemá při převzetí opatrovance dostatek informací ze znaleckých posudků či soudního jednání. Navázání kontaktu s opatrovancem usnadní opatrovníkovi zjistit aktuální životní situaci opatrovaného a zároveň jeho základní potřeby.

„Základní přehled o životní situaci opatrovance:

- *základní informace o osobní (životní) historii opatrovance – zjistit informace o tom, jak v minulosti opatrovanec žil, kde žil, co dělal a prostřednictvím rozhovoru se samotným opatrovancem, pracovníky sociálních služeb, předchozím opatrovníkem, lidmi v okolí opatrovance, sociálním pracovníkem obce,*
- *informace o dokladech a jejich platnost – zjistit informace o základních dokumentech (občanský průkaz, karta pojištění, karta ZTP, cestovní doklad, jízdenka MHD apod.) a kontrola jejich platnost,*
- *informace o bydlení opatrovance – zjistit informace o aktuálním pobytu opatrovance, podmínkách bydlení, možnostech bydlení,*
- *informace o příjmech a výdajích – zjistit informace o důchodu, sociálních dávkách, příjmech ze zaměstnání, zjistit informace o výdajích spojených s nájmem, sociální službou, mobilní operátoři, spoření, pojištění, úvěrové smlouvy, bankovní účty apod.,*
- *informace o movitém a nemovitém majetku – zjistit informace o majetku prostřednictvím katastrálního úřadu, výpisu z evidence motorových vozidel,*
- *informace o rodině a vztazích opatrovance – zjistit informace o osobách, které jsou v životě opatrovance důležité (rodina, přátelé) a udržují s ním styk (zjistit případné kontakty na tyto osoby),*
- *informace o zdravotním stavu a lékařích – zjistit informace o zdravotní péči, která je opatrovanci poskytována, a o lékařích, ke kterým opatrovanec dochází,*

- *informace o poskytování sociálních služeb – zjistit informace o poskytovaných sociálních službách, zda služba odpovídá potřebám opatrovance a v jaké kvalitě je poskytována,*
- *informace o pracovním zařazení – zjistit informace, zda opatrovanec pracuje, informace o zaměstnavateli, mzdě, pracovní smlouvě,*
- *informace o přáních, potřebách – zjistit informace o aktuálních přáních a potřebách opatrovance,*
- *informace o zájmech, koníčcích – zjistit informace o zájmech opatrovance, o věcech zvláštní obliby, o domácích zvířatech apod.,*
- *informace o dlužích, závazcích – zjistit informace, zda má opatrovaný závazky vůči zdravotní pojišťovně, správě sociálního zabezpečení či jiným subjektům, zjistit informace, zda má opatrovaný dluhy a případně v jaké formě, zjistit, zda je proti opatrovanému vedena exekuce.“*

(Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, s. 18-19)

Jednou z povinností, a dá se říci, nejdůležitější činností opatrovníka, je správa jmění opatrovance. Jakmile opatrovník převezme opatrovnictví, měl by zjistit majetkovou situaci opatrovance, tj. sestavit přehled majetku a dluhů. Na základě zjištěných informací je opatrovník povinný na základě § 485 občanského zákoníku do dvou měsíců od svého jmenování předložit soudu tzv. soupis spravovaného jmění.

Opatrovník může jednat za opatrovance pouze v právním jednání, ve kterém byl opatrovaný omezen.

1.4 Orgány vykonávající dohled nad veřejným opatrovníkem

Kontrola a dohled opatrovníka může být prováděna primárně soudy, krajskými úřady, veřejným ochráncem práv, a pokud je zřízena, tak i opatrovnickou radou.

1.4.1 Kontrola soudní

„Soudní kontrola je základním typem kontroly opatrovníka. Kontrola probíhá především za využití zpráv, které je opatrovník povinen soudu dokládat. Jedná se především a zákonnou povinností opatrovníka předložit soudu prvotní zprávu v podobě soupisu jmění, a to do dvou měsíců od svého jmenování. Dalším dokumentem, který je opatrovník povinen soudu doložit, je roční zpráva o činnosti opatrovnické funkce. Jedná se o zprávu,

kteřou musí opatrovník doručit soudu vždy do 30. června. V roční zprávě by měl opatrovník podrobně popsat, jak vykonává opatrovníčskou funkci, jak je nakládáno s příjmy a majetkem opatrovance, zda je opatrovanec v nějakém zařízení, nebo v jakém prostředí žije, jaký je jeho zdravotní stav a další podstatné informace, které jsou důležité v životě opatrovance. V případě, že by soud v rámci kontroly došel k negativnímu zjištění, vyzve opatrovníka k nápravě věci. V případě závažného pochybení, může rozhodnout o jeho výměně. Kontrolu činnosti opatrovníka může soud provádět i v rámci schvalování neběžných právních jednání. V tomto případě soud kontroluje, jak jsou využívány finanční prostředky a zda je s nimi nakládáno v souladu a s vůlí opatrovance a k ochraně jeho práv. V průběhu výkonu opatrovníčské funkce může opatrovník činit složité právní jednání za svého opatrovance, kdy soud může v těchto případech žádat o podání mimořádné zprávy, kdy zjišťuje informace o tom, zda daný proces probíhá řádně, v zájmu opatrovance. Soud může požádat opatrovníka o podání mimořádné zprávy o jeho činnosti v případě, že je mu známá skutečnost, že svou funkci neplní řádně.“

(Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, s. 30)

1.4.2 Kontrola ze strany krajského úřadu

Kontrola ze strany krajského úřadu je vykonávána na základě ustanovení § 67 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Krajský úřad vykonává kontrolu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí. Předmětem kontroly je především dodržování zákonů, jiných právních předpisů a v jejich mezích příslušných směrnic. Kontrola rovněž spočívá v kontrole řádně vedené spisové dokumentace opatrovance a v kontrole celkového mechanismu výkonu opatrovnictví. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

1.4.3 Kontrola ze strany opatrovníčské rady

Dalším typem kontroly veřejného opatrovníka je dohled ze strany opatrovníčské rady. Opatrovnická rada je speciální orgán a většinou je zřizována v případě, kdy skupina lidí či jedinec mají zájem na zjišťování toho, zda jsou naplňována opatrovancova práva, přání a jeho vůle. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

1.4.4 Kontrola ze strany veřejného ochránce práv

Jelikož je opatrovnictví vykonáváno v přenesené působnosti, náleží do pravomoci veřejného ochránce práv zabývat se stížnostmi na výkon veřejného opatrovnictví. Ochránce práv je povinen se zabývat stížností a řádně ji prošetřit. (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

2 Soudní řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka

Druhá kapitola teoretické části bakalářské práce se zabývá procesem soudního řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka. Dále je charakterizováno kdo, jak a kam má podat návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka. Závěr kapitoly se zaměřuje na samotný proces soudního řízení.

V ustanovení § 30 občanského zákoníku se uvádí:

1. Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.
2. Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony uvádí, že omezení svéprávnosti je výrazným zásahem do přirozených práv člověka, proto musí celý proces podléhat jasným regulacím a být svěřen výlučně do soudní jurisdikce.

Předpoklady pro omezení svéprávnosti jsou definovány v občanském zákoníku v ustanovení § 55 takto:

1. K omezení svéprávnosti lze přistoupit jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.
2. Omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.

2.1 Návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka

Obsah návrhu je ukotven v § 35 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka může podat kdokoliv. Navrhovatel musí doložit důvody a tím dokázat, že omezení svéprávnosti je ku prospěchu a k ochraně zájmů dotčené osoby. Je důležité také uvést důvody, proč není možné užití méně omezujících opatření jako je zastoupení členem domácnosti či

nápomoc při rozhodování. Dalšími povinnými náležitostmi návrhu je identifikace osoby podávající návrh, podpis podávající osoby a datum sepsání návrhu. Návrh se podává k okresnímu soudu místně příslušnému trvalému bydlišti dotčené osoby. Pokud zná navrhovatel ošetřujícího lékaře dotčené osoby a má možnost od ošetřujícího lékaře získat lékařskou zprávu, je vhodné ji přiložit k návrhu. Pokud nebude lékařská zpráva k návrhu doložena, soud ji na navrhovateli bude stejně vyžadovat. Pokud tak navrhovatel ve stanovené lhůtě neučiní, soud řízení zastaví. Navrhovatel může v návrhu rovněž uvést jméno osoby, která by byla vhodná pro výkon opatrovnictví.

(Reforma opatrovnictví: Řízení o omezení svéprávnosti [online]. [cit. 2022-03-18])

2.2 Soudní řízení

Řízení o omezení svéprávnosti se ke dni 1. 1. 2014 řídí dle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, nadále se podpůrně použije zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Jakmile soud obdrží návrh na omezení svéprávnosti, ověří, zda návrh splňuje všechny povinné náležitosti. V případě, že soud shledá, že je návrh úplný, bezvadný, je osloveno okresní státní zastupitelství s tím, že má možnost vstoupit do řízení. Soud jmenuje posuzované osobě procesního opatrovníka pro předmětné řízení. Procesní opatrovník má v tomto řízení jiné postavení než opatrovník. Procesní opatrovník dbá, aby u posuzované osoby nebyly porušeny jeho práva. Dále soud vyhledává osoby příbuzné a blízké, které by byly ochotny vykonávat opatrovnictví posuzované osobě. Soud formou usnesení stanoví znalce z oboru psychiatrie, který v dané lhůtě vypracuje znalecký posudek za účelem zjištění zdravotního stavu posuzované osoby. Na základě vypracovaného znaleckého posudku soud rozhodne, zda je posuzovaná osoba schopna účastnit se výslechu při jednání či bude potřeba posuzovanou osobu zhlédnout v místě jeho bydliště. Při samotném soudním jednání soudce vyslechne posuzovaného, pokud je přítomen, dále vyslechne znalce z oboru psychiatrie, procesního opatrovníka a provede další vhodné důkazy. Řízení končí vydáním rozsudku. V rozsudku soudce přesně specifikuje, v jaké míře je posuzovaná osoba omezena k právním jednáním, a zároveň jmenuje posuzované osobě opatrovníka. Rovněž soud rozhodne, po jakou dobu se posuzovaná osoba omezuje na svéprávnosti. Rozsudek je doručován všem účastníkům řízení. Proti vydanému rozsudku se lze do 15 dnů od doručení odvolat ke krajskému soudu. Odvolání se podává k okresnímu soudu, který vedl řízení. Po nabytí právní moci rozsudku o omezení

svéprávnosti a stanovení opatrovníka vystaví soud opatrovníkovi Listinu o jmenování. V listině jsou přesně stanovena oprávnění a povinnosti opatrovníka a přesně stanovena míra omezení omezeného na svéprávnosti. Dle běžné praxe trvá celkový proces od podání návrhu až po nabytí právní moci rozsudku cca 5 a více měsíců.

(Reforma opatrovnictví: Řízení o omezení svéprávnosti [online]. [cit. 2022-03-18])

3 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v sociální službě chráněné bydlení

3.1 Sociální služba chráněné bydlení

Sociální službu chráněné bydlení poskytuje v rámci České republiky několik zařízení. Jednotlivá zařízení jsou určena pro různé postižené osoby. Jelikož budou v teoretické části bakalářské práce popisovány životní příběhy klientů Domova sociálních služeb D, bude i pro popis sociální služby chráněné bydlení využívána příspěvková organizace Domov sociálních služeb D.

Sociální služba chráněné bydlení je pobytová služba. Tato služba je poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního nebo chronického postižení. Služba je rovněž poskytována osobám s duševním onemocněním, kteří potřebují pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o službu skupinového bydlení i individuálního bydlení.

Sociální služba chráněného bydlení se poskytuje v bytech, které jsou součástí bytových domů v běžné bytové zástavbě. V bytě žije jeden i více uživatelů. V případě, že v bytě žije více uživatelů, vlastní každý uživatel svůj pokoj, společně uživatelé využívají sociální zařízení a kuchyň. Na údržbě společných prostor se podílejí uživatelé společnými silami podle svých možností.

Pracovník v přímé péči je uživatelům k dispozici v pracovní dny od 7,00 hodin do 19 hodin. V tento čas je nápomocen uživatelům, tak jak je ujednáno ve smlouvě. S uživatelem se pracuje dle vypracovaného individuálního plánu podpory.

Uživatel služby chráněného bydlení žije běžný život. Ráno vstane, vykoná základní hygienu a přichystá si snídani. Většina uživatelů je zaměstnána, do zaměstnání se dopravují samostatně a zvládají i cestování hromadnými dopravními prostředky. Po návratu ze zaměstnání vykonávají různé činnosti – zajišťují si nákup potravin, oblečení, přípravu jídla, perou si oblečení, uklízí si svůj pokoj, podílí se na úklidu společných prostor bytu, navštěvují kino, divadlo, jezdí na výlety apod. Některé výše uvedené činnosti zvládají sami, některé za pomoci pracovníka přímé péče.

Uživatelé služby chráněného bydlení jsou všichni omezeni ve svéprávnosti na nakládání s finančními prostředky. Každý uživatel má ve svém rozsudku o omezení svéprávnosti přesně stanoveno, do jaké výše může s finančními prostředky nakládat. Na základě tohoto rozhodnutí je uživateli vyplácena osobní hotovost.

Většina uživatelů služby chráněného bydlení je navázáno na různé pomáhající instituce, které jim pomáhají se zapojením do běžného života. Pomáhají jim např. s hledáním práce a získáváním nových dovedností.

3.2 Smlouva s poskytovatelem služby

Smlouva se sjednává podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Smlouva se uzavírá ve většině případů na dobu neurčitou a sjednává ji uživatel zastoupený veřejným opatrovníkem a poskytovatel služby. Ve smlouvě je sjednán rozsah poskytovaných služeb podle potřeb, schopností a možností uživatele. Aby byly ve smlouvě vhodně sjednány poskytované služby, je nutné vykonat před uzavřením smlouvy sociální šetření. Sociální pracovník poskytovatele služby zjišťuje potřeby, schopnosti a možnosti uživatele. Na základě těchto zjištění je ve spolupráci uživatele a sociálního pracovníka sestaven adaptační plán. Po 3 měsících se následně sestavuje individuální plán podpory uživatele, který se pravidelně každých 6 měsíců upravuje dle aktuálních potřeb, schopností a možností uživatele.

Uživatelům chráněného bydlení jsou poskytovány na základě ustanovení § 51 zákona o sociálních službách základní služby:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- d) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- g) sociálně terapeutické činnosti,
- h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Dále smlouva obsahuje místo a čas poskytování sociální služby, výši úhrady a způsob placení, ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociálních služeb, práva a povinnosti uživatele, práva a povinnosti poskytovatele, výpovědní důvody a výpovědní lhůty, dobu platnosti smlouvy a závěrečná ustanovení.

3.3 Specifika činnosti veřejného opatrovníka

Veřejný opatrovník:

- dodržuje s opatrovaným pravidelný kontakt, a to vhodným způsobem a v potřebném rozsahu,
- projevuje o opatrovance skutečný zájem,
- dbá o opatrovancův zdravotní stav,
- dbá o naplňování opatrovancových práv a chrání jeho zájmy,
- spravuje jeho majetek a jmění,
- dohlíží na dodržování smluvních podmínek,
- spolupracuje se sociálním pracovníkem a pracovníky přímé péče poskytovatele služeb,
- předává 1x měsíčně poskytovateli služeb finanční hotovost určenou na nákup potravin, léků, drogistického zboží, na výplatu osobní hotovosti opatrovaného,
- dle potřeby nakupuje s opatrovaným oblečení a obuv.

4 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v sociální službě domov pro osoby se zdravotním postižením

Rovněž, jak v předchozí kapitole, bude využívána pro popis sociální služby domov pro osoby se zdravotním postižením příspěvková organizace Domov sociálních služeb D.

4.1 Domov pro osoby se zdravotním postižením

Domov pro osoby se zdravotním postižením je pobytová služba. Sociální služba je poskytovaná osobám s mentálním postižením a pro osoby s mentálním postižením v kombinaci s postižením tělesným nebo smyslovým.

Sociální služba domov pro osoby se zdravotním postižením se poskytuje v nových přízemních dvojdomcích. Domky jsou umístěny ve velkých rozlehlých zahradách. Každá část domku má svou domácnost. V každé části domku je ubytováno 4–6 uživatelů. Pokoje jsou 1 či 2lůžkové. Domky jsou bezbariérové. Každá domácnost má k dispozici kuchyň s jídelním koutem, společný obývací pokoj a vlastní sociální zařízení. Součástí je také zastřešená terasa.

Pracovník v přímé péči je uživatelům k dispozici nepřetržitě 24 hodin denně a je nápomocen uživatelům, tak jak je sjednáno ve smlouvě. S uživatelem se pracuje dle vypracovaného individuálního plánu podpory.

Uživatel služby domov pro osoby se zdravotním postižením žije běžný život. Ráno vstane, vykoná základní hygienu a pokud to jeho zdravotní stav dovoluje, pomůže pracovníkovi v přímé péči s přípravou snídaně. Pokud uživatel projeví zájem má možnost navštěvovat centrum denních aktivit, muzikoterapii a využívat plavecký – rehabilitační bazén. Obědy jsou uživatelům do jednotlivých domků dováženy. Večeře připravují pracovníci přímé péče a je to stejné jako při přípravě snídaně. Pokud uživatel projeví zájem, může s přípravou večeře pomoci.

4.2 Smlouva s poskytovatelem služby

Smlouva se sjednává podle zákona o sociálních službách. Smlouva se uzavírá ve většině případů na dobu neurčitou a sjednává ji uživatel zastoupený veřejným opatrovníkem a poskytovatel služby. Ve smlouvě je sjednán rozsah poskytovaných služeb podle potřeb, schopností a možností uživatele. Aby byly ve smlouvě vhodně sjednány poskytované

služby, je nutné vykonat před uzavřením smlouvy sociální šetření. Sociální pracovník poskytovatele služby zjišťuje potřeby, schopnosti a možnosti uživatele. Na základě těchto zjištění je ve spolupráci uživatele a sociálního pracovníka sestaven nejdříve adaptační plán a následně po 3 měsících individuální plán podpory uživatele, který se pravidelně upravuje každých 6 měsíců dle aktuálních potřeb, schopností a možností uživatele.

Uživatelům sociální služby domova pro osoby se zdravotním postižením jsou poskytovány na základě § 48 zákona o sociálních službách tyto základní služby:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy,
- c) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- d) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- g) sociálně terapeutické činnosti,
- h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Dále smlouva obsahuje místo a čas poskytování sociální služby, výši úhrady a způsob placení, ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociálních služeb, práva a povinnosti uživatele, práva a povinnosti poskytovatele, výpovědní důvody a výpovědní lhůty, dobu platnosti smlouvy a závěrečná ustanovení.

4.3 Specifika činnosti veřejného opatrovníka

Veřejný opatrovník:

- dodržuje s opatrovaným pravidelný kontakt, a to vhodným způsobem a v potřebném rozsahu,
- projevuje o opatrovance skutečný zájem,
- dbá o opatrovancův zdravotní stav,
- dbá o naplňování opatrovancových práv a chrání jeho zájmy,
- spravuje jeho majetek a jmění,
- dohlíží na dodržování smluvních podmínek,

- spolupracuje se sociálním pracovníkem a pracovníky přímé péče poskytovatele služeb,
- dohlíží na čerpání a doplňování depozitního účtu opatrovaného.

5 Osoba omezená ve svéprávnosti žijící v domácím prostředí

5.1 Domácí prostředí

Domácí prostředí je místo, kde se opatrovaný trvale zdržuje – dům či byt. V domácím prostředí žije osoba omezená ve svéprávnosti, která zvládá péči o svou osobu a zvládá běžné záležitosti každodenního života.

5.2 Specifika činnosti veřejného opatrovníka

Veřejný opatrovník:

- dodržuje s opatrovaným pravidelný kontakt, a to vhodným způsobem a v potřebném rozsahu,
- projevuje o opatrovance skutečný zájem,
- dbá o opatrovancův zdravotní stav,
- dbá o naplňování opatrovancových práv a chrání jeho zájmy,
- spravuje jeho majetek a jmění,
- dle potřeby s opatrovaným nakupuje.

6 Shrnutí teoretické části

První kapitola teoretické části se zabývá celkovým procesem řízení o jmenování veřejného opatrovníka, jaké jsou specifické požadavky na osobnost veřejného opatrovníka, dále metodikou výkonu funkce veřejného opatrovníka a poslední část kapitoly je věnovaná kontrolním orgánům vykonávajícím dohled nad veřejným opatrovníkem. Druhá kapitola teoretické části popisuje soudní řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka a v závěru teoretické části je popsána sociální služba chráněného bydlení, sociální služba pro osoby se zdravotním postižením a domácí prostředí. Zpracování první a druhé kapitoly teoretické části věnované veřejnému opatrovnictví je opíráno především o občanský zákoník a publikaci Ministerstva vnitra České republiky.

Druhá kapitola věnovaná soudnímu řízení popisuje celkový proces od podání návrhu na omezení svéprávnosti a určení opatrovníka až po vydání potřebných listin pro výkon opatrovnictví.

Třetí, čtvrtá a pátá kapitola bakalářské práce je věnovaná popisu jednotlivých prostředí, ve kterých omezení ve svéprávnosti žijí.

Teoretická část je shrnutím základních informací o veřejném opatrovnictví.

PRAKTICKÁ ČÁST

Kazuistika

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit rozdíly při výkonu opatrovnictví u osob omezených ve svéprávnosti žijících v různém prostředí a vedlejším cílem bakalářské práce je poskytnout ucelený pohled na náročnost výkonu veřejného opatrovníka. Pro praktickou část bakalářské práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Pomocí jednotlivých kazuistik je detailně a systematicky umožněn podrobný pohled na výkony, a také na náročnost práce veřejného opatrovníka. Jednotlivé příběhy jsou analýzou tří prostředí výkonu veřejného opatrovnictví, a to z prostředí poskytování sociální služby v domově pro zdravotně postižené, z prostředí poskytování sociální služby chráněné bydlení a z domácího prostředí. Pro zpracování praktické části bylo vybráno, z mé osobní praxe, šest kazuistik osob omezených ve svéprávnosti, které jsou omezeny ve svéprávnosti v různém rozsahu.

7 Případová studie – Sociální služba domov pro zdravotně postižené

7.1 Kazuistika slečny K1

Příběh slečny K1 je ukázkou vzniku veřejného opatrovnictví a omezení svéprávnosti v době nabytí zletilosti. Kazuistika popisuje celý proces omezení svéprávnosti a určení opatrovníka, včetně prvních pracovních kroků veřejného opatrovníka.

Slečna K1 se narodila s Downovým syndromem a trpí těžkou mentální retardací. Klientkou Domova sociálních služeb D je od roku 2008. Do zařízení se sociální službou domov pro zdravotně postižené byla umístěna svými rodiči ve věku 6 let. V měsíci červnu 2020 nabyla slečna K1 plnoletosti, a tudíž bylo zapotřebí rozhodnout o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka.

Maminka slečny K1 podala v měsíci červnu 2020 k okresnímu soudu návrh na omezení svéprávnosti a určení opatrovníka z důvodu špatného duševního zdraví své dcery. V podaném návrhu matka uvedla, že o výkon opatrovníka nemá zájem a navrhla, aby soud určil slečně K1 veřejného opatrovníka.

Proces omezení svéprávnosti je časově náročný, proto Domov sociálních služeb D, kde v době podání návrhu slečna K1 byla umístěna, požádal v měsíci červnu 2020 okresní soud o stanovení prozatímního zástupce pro právní jednání. Okresní soud žádosti vyhověl a stanovil prozatímním zástupcem Město S.

Na základě znaleckého posudku z oboru psychiatrie rozhodl okresní soud v měsíci prosinci 2020 o omezení svéprávnosti na dobu 5 let a slečnu K1 omezil tak, že není schopna samostatně právně jednat v žádných záležitostech vyjma běžných záležitostí každodenního života, udělovat souhlas k nikoli běžným zdravotním úkonům, volit a být volena. Slečně K1 stanovil okresní soud veřejného opatrovníka, a to Město S, které je místně příslušné trvalému bydlišti slečny K1. Jakožto zaměstnanec Města S vykonávám na základě pověření starosty města opatrovnictví slečně K1 od měsíce prosinec 2020.

První kroky jsem začala činit již v měsíci červnu 2020 na základě usnesení okresního soudu o stanovení prozatímního zástupce, kdy byl založen pro opatrovanou spis, ve kterém budou střádány veškeré dokumenty spojené s opatrovnictvím. Nejdříve byla podána žádost na českou správu sociálního zabezpečení o přiznání invalidního důchodu. Na základě podané žádosti byl slečně K1 v měsíci prosinec 2020 přiznán invalidní

důchod III. stupně. Následovalo podání žádosti na úřad práce o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením, kdy slečna K1 se stala držitelem průkazu ZTP/P. Dále bylo úřadu práce oznámeno, že slečně K1 byl v měsíci prosinec 2020 přiznán invalidní důchod III. stupně, a zároveň bylo požádáno o zrušení dávky státní sociální podpory přídatku na dítě. Slečně K1 byl přiznán příspěvek na péči IV. stupně – úplná závislost již v minulosti. Další kroky mohly následovat až po nabytí právní moci rozsudku o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka.

Po nabytí právní moci rozsudku o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka následovalo uzavření smlouvy o poskytnutí sociální služby s Domovem sociálních služeb D. Dále bylo zapotřebí založit bankovní účet, na který bude zasílána výplata invalidního důchodu a výplata příspěvku na péči. Bankovní účet byl založen u České spořitelny, a.s. Z důvodu zákonné povinnosti opatrovníka následovalo zaslání rozsudku české správě sociálního zabezpečení a úřadu práce. Českou správu sociálního zabezpečení jsem požádala o výplatu invalidního důchodu na bankovní účet. Následovalo zajištění vyhotovení duplikátu rodného listu a občanského průkazu. Jednou z dalších povinností je při vzniku opatrovnictví zaslat do dvou měsíců okresnímu soudu tzv. soupis spravovaného jmění opatrovance, což jsem učinila.

Opatrovník má především povinnost spravovat jmění opatrovance, z této povinnosti vyplývá zjistit jeho majetkové poměry. Na katastrální úřad jsem podala žádost o zjištění vlastnictví nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí. Dle sdělení katastrálního úřadu nejsou v katastru nemovitostí evidovaná žádná vlastnická, ani žádná věcná práva opatrované slečny K1. Slečna K1 měla v době, kdy jsem přebírala opatrovnictví, uloženou hotovost na depozitním účtu Domova sociálních služeb D a vlastnila několik věcí osobní potřeby.

Jak jsem již uváděla, slečně K1 byl založen bankovní účet vedený u České spořitelny, a.s., k němuž mám oprávnění, a tudíž mám každodenní možnost náhledu na pohyb na účtu. Na tento účet slečně K1 přichází pravidelně každý měsíc výplata invalidního důchodu a výplata příspěvku na péči. Na účtu jsou nastaveny měsíční trvalé příkazy na odchozí platby, a to příspěvek na péči určený Domovu sociálních služeb D a měsíční úhrada za pobyt a péči, Dále vlastní slečna K1 depozitní účet vedený v Domově sociálních služeb D, který slouží pro nákup oblečení, obuvi, na doplatky na léky, drobné nákupy – cukrárna, zmrzlina apod. Na tento depozitní účet zasílám pravidelně jednou

měsíčně finanční částku, na pokrytí výše uvedených výdajů. Domov sociálních služeb D mi pravidelně dvakrát do roka zasílá výpis z depozitního účtu, abych měla přehled o jeho čerpání.

Na základě zákonné povinnosti opatrovníka zasílám jednou ročně okresnímu soudu zprávu o správě jmění opatrované slečny K1, jejíž přílohou je výpis z bankovního účtu a výpis z depozitního účtu.

7.2 Kazuistika pana K2

Kazuistiku pana K2 jsem si vybrala, abych ukázala, že omezený ve svéprávnosti není vždy v dobrých rukách opatrovníka stanoveného soudem z řad rodiny. Tento příběh vypovídá o tom, že soud při stanovení opatrovníka z řad blízkých osob, důkladně neprověřoval minulost a finanční situaci budoucího opatrovníka.

Pan K2 se narodil s Downovým syndromem a trpí středně těžkou až těžkou mentální retardací. Klientem Domova sociálních služeb D je od roku 1983. Do zařízení byl umístěn svými rodiči ve věku 6 let. Pan K2 je omezen ve svéprávnosti na dobu 5 let tak, že není schopen samostatně právně jednat v žádných záležitostech s výjimkou běžných záležitostí každodenního života a udělovat souhlas k nikoli běžným zdravotním úkonům, dále není způsobilý volit a být volen. Opatrovnictví od nabytí plnoletosti panu K2 vykonával otec.

V roce 2018 požádal otec pana K2 o změnu opatrovníka, okresní soud panu K2 stanovil v listopadu 2018 opatrovníka bratra pana K2 pana Jana. V měsíci únor 2020 spáchal opatrovník pan Jan sebevraždu a okresní soud stanovil prozatímním opatrovníkem veřejného opatrovníka Město S. Město S, po dobu prozatímního opatrovnictví, mělo především za povinnost zastupovat pana K2 při právních jednáních a spravovat jeho majetek. Opatrovnictví Město S svěřilo na základě pověření mé osobě.

Mými prvními kroky v měsíci únor 2020 bylo založit opatrovanému spis, ve kterém budou evidovány veškeré dokumenty spojené s opatrovnictvím. Věděla jsem, že opatrovaný je umístěný v Domově sociálních služeb D, a proto bylo v tuto chvíli nejdůležitější zjistit finanční situaci pana K2. Od okresního soudu jsem získala informaci, že pan K2 má vedený účet u České spořitelny, a.s. Navštívila jsem Českou spořitelnu, a.s. a na základě předložení Listiny o jmenování opatrovníka jsem požádala o přístup na účet pana K2. Po důkladném prostudování historie transakcí jsem zjistila, že opatrovník pan

Jan postupně z účtu pana K2 odčerpával peněžní prostředky pro své účely. Jednalo se o nepravdivé výběry větší hotovosti, které nebyly využity ve prospěch opatrovaného. Bezhotovostní platbou došlo i k nákupu osobního automobilu. Ihned jsem o těchto skutečnostech písemně informovala okresní soud. V měsíci dubnu 2020 jsem při kontrole účtu zjistila, že z účtu pana K2 byly vybrány finanční prostředky a na účtu pana K2 zůstalo pouhých 27,- Kč. Opět jsem ihned informovala o této skutečnosti okresní soud. Na základě výše uvedeného výběru hotovosti bylo jasné, že mě Česká spořitelna, a.s. zapomněla informovat o tom, že zemřelý opatrovník pan Jan měl ve svém držení k účtu pana K2 bankomatovou kartu. Navštívila jsem manželku zemřelého opatrovníka pana Jana a sdělila jí, že byla zneužita bankomatová karta, kterou měl v držení její zemřelý manžel. Manželka zemřelého opatrovníka pana Jana nezapírala a sdělila mi, že si zřejmě popletla bankomatové karty a že mi do týdne vybrané finanční prostředky přinese osobně. Jelikož tak paní neučinila, podala jsem na Policii ČR podnět na zahájení trestního řízení. Policie ČR se obrátila na manželku zemřelého opatrovníka a ta jim rovněž přiznala, že bankomatovou kartu má v držení a neoprávněný výběr z účtu provedla ona. Paní Policii ČR přislíbila, že mi vybrané peněžní prostředky osobně vrátí. Během následujícího týdne mě navštívila a peníze mi na základě mnou vyhotoveného předávacího protokolu vrátila. Policie ČR usnesením případ odložila. Pokusila jsem přihlásit opatrovaného pana K2 do dědického řízení po zemřelém bratrovi, abych získala nazpět zpronevěřené prostředky zemřelým opatrovníkem panem Janem. Notářkou pověřenou dědictvím mi bylo sděleno, že je nepravděpodobné, že pan K2 získá naspořené finanční prostředky zpět, jelikož byl zemřelý opatrovník bratr Jan velmi zadlužen.

V červnu 2020 bylo opatrovnictví svěřeno na základě rozsudku Městu S, a tak jsem mohla ve své práci nadále pokračovat.

Opatrovaný pan K2 zůstal téměř bez finančních prostředků. Oslovením katastrálního úřadu jsem zjistila, že je pan K2 spoluvlastníkem pozemků a rodinného domu. Obrátila jsem se tedy na pronajímatele polností a nabídla pozemky k odkupu. K okresnímu soudu jsem podala návrh na schválení prodeje pozemků. Okresní soud prodej pozemků schválil a panu K2 se díky finančním prostředkům získaným z prodeje pozemků výrazně zlepšila finanční situace.

Povinností opatrovníka je informovat českou správu sociálního zabezpečení a úřad práce o změně opatrovníka, proto jsem oběma těmito organizacím zaslala plnomocné rozsudky.

Na to navazuje další povinnost opatrovníka, a to je zaslat okresnímu soudu do dvou měsíců od vzniku opatrovnictví tzv. soupis spravovaného jmění opatrovance.

Jak jsem se již zmiňovala, pan K2 vlastní bankovní účet vedený u České spořitelny, a.s. K tomuto bankovnímu účtu vlastní oprávnění, což mi umožňuje kdykoli zkontrolovat stav a pohyb na účtu. Na tento účet pravidelně měsíčně panu K2 přichází výplata invalidního důchodu a výplata příspěvku na péči. Na účtu jsou nastaveny měsíční trvalé příkazy na odchozí platby. Pravidelně je přeposílána výplata příspěvku na péči určená Domovu sociálních služeb D a měsíční úhrada za pobyt a péči Domovu sociálních služeb D.

Pan K2 má zřízen u poskytovatele služeb Domova sociálních služeb D depozitní účet. Na tento depozitní účet zasílám pravidelně finanční částku určenou na pokrytí vedlejších výdajů – doplatky na léky, nákup oblečení, obuvi, drobné nákupy – návštěva cukrárny apod. Domov sociálních služeb D mi pravidelně dvakrát do roka zasílá výpis z depozitního účtu, abych měla přehled o jeho čerpání.

Na základě zákonné povinnosti opatrovníka zasílám jednou ročně okresnímu soudu zprávu o správě jmění opatrovaného pana K2, jejíž přílohou je výpis z bankovního účtu a výpis z depozitního účtu.

8 Případová studie – Sociální služba chráněné bydlení

8.1 Kazuistika slečny K3

Kazuistikou slečny K3 je detailně popsáno, jaký je rozdíl mezi životem v sociální službě domov pro zdravotně postižené a životem v sociální službě chráněné bydlení.

Slečna K3 se narodila se středně těžkou mentální retardací. Porucha rozumových schopností je u ní vrozená a trvalá. Slečna K3 byla umístěna do Domova sociálních služeb D v roce 2002. Slečna K3 je od roku 2012 omezena ve svéprávnosti tak, že není způsobilá právně jednat v žádných záležitostech vyjma běžných záležitostí každodenního života a není schopna udělovat souhlas k nikoli běžným zdravotním úkonům, dále není schopna volit a být volena. Opatrovnictví vykonává slečně K3 Město S od roku 2012. Slečna K3 má rodinu, ale rodiče o ní nejeví zájem. Kontakt s ní udržují pouze její dva bratři. K jednomu z bratrů několikrát do roka jezdí na návštěvy a druhý bratr ji několikrát do roka navštíví.

Slečna K3 byla do roku 2018 klientkou sociální služby domova se zdravotním postižením. Jedná se o velice šikovné děvče, které zvládá pomáhat s přípravou stravy a pomáhá i při úklidu. Po domluvě se sociální pracovníci Domova sociálních služeb D došlo v roce 2019 k dohodě, že slečně K3 nabídneme životní posun. Bylo jí nabídnuto přejít ze sociální služby domova se zdravotním postižením do sociální služby chráněného bydlení. Zpočátku měla slečna K3 z této změny obavy. Do chráněného bydlení byla přestěhována na zkoušku na jeden měsíc s tím, že pokud jí nebude sociální služba tohoto druhu vyhovovat, je možné se vrátit do sociální služby domova se zdravotním postižením. Slečna K3 si však rychle zvykla a v sociální službě chráněném bydlení zůstala. Byla to pro ni velká změna. V sociální službě domov se zdravotním postižením měla zajištěné celodenní stravování a 24 hodinou pomoc. V sociální službě chráněné bydlení o tento komfort přišla. Musela se toho mnoho naučit. Velkou změnou bylo to, že se musela naučit sama nakupovat, chystat si celodenní stravu, naučit se vařit, prát prádlo, samostatně částečně finančně hospodařit s poskytnutými finančními prostředky.

V návaznosti na změnu sociální služby bylo zapotřebí ukončit dosavadní smlouvu s Domovem sociálních služeb D a uzavřít novou smlouvu na sociální službu chráněného bydlení rovněž s Domovem sociálních služeb D. Následovalo informovat úřad práce o změně typu sociální služby a požádat ho o přiznání příspěvku na mobilitu. Slečně K3

jsem zakoupila televizi, a tak bylo nutné ji přihlásit u společnosti Česká televize, a.s. jako poplatníka televizního poplatku a zajistit jeho pravidelnou úhradu. Jelikož slečna K3 zvládá ovládat i mobilní telefon a umí pracovat s internetem, uzavřela jsem smlouvu s poskytovatelem datových telekomunikačních služeb. Slečna K3 telefonuje velice málo, a tudíž má u mobilního telefonu dobíjecí kredit.

Po adaptaci se podařilo pro slečnu K3 sehnat práci, což byla pro slečnu K3 další velká změna. Slečna K3 se musela naučit zvládat samostatně cestu do zaměstnání, vybudovat si pravidelnost docházení do zaměstnání, a především se musela naučit vykonávat danou činnost. Slečna K3 pracuje ve společnosti E na 3 hodiny denně, pracovní smlouvu má uzavřenou na dobu neurčitou. Jelikož nikdy předtím sama slečna K3 sociální zařízení neopouštěla, byla potřeba slečnu K3 naučit pravidelnému vstávání a samostatně se dopravovat do zaměstnání. Pro pomoc při nácviku trasy do zaměstnání byla oslovena nezisková organizace Rytmus. První dny slečnu K3 doprovázely pracovnice organizace Rytmus do zaměstnání, po celou pracovní dobu jí byly nápomocny a poté dohlédly na její návrat domů. Po několika dnech byla slečna K3 schopna samostatně chodit do práce. V zaměstnání je slečna K3 spokojená. Našla si tam i nové přátele.

Vzhledem k tomu, že slečna K3 má z předchozích let našetřenou nemalou finanční částku a má pravidelný měsíční příjem ze zaměstnání, rozhodla jsem se slečně K3 uzavřít smlouvu o stavebním spoření s pravidelnou měsíční úložkou. Její finance tak budou lépe zhodnoceny, než kdyby byly uloženy na běžném bankovním účtu.

Všechny výše uvedené uzavřené smlouvy – pracovní smlouva, smlouva s poskytovatelem datových telekomunikačních služeb, smlouva s Českou televizí a.s., smlouva s poskytovatelem sociální služby vyžadují schválení soudu. Jedná se o smlouvy uzavřené na dobu neurčitou s opakujícím se plněním, byl tedy k okresnímu soudu podán návrh na schválení právních jednání.

Slečna K3 není schopna si sama nakoupit věci osobní potřeby – oblečení, obuv, elektroniku, nábytek apod., a tak jsem ji v těchto případech kdykoliv nápomocna. Společné nakupování je i velkou příležitostí opatrovanou poznat více do detailu a zjistit podrobněji její znalosti a schopnosti. Tímto je i naplněna jedna z povinností opatrovníka udržovat s opatrovaným pravidelný kontakt.

Domov sociálních služeb D u sociální služby chráněné bydlení nevede pro klienty depozitní účet. Jednou měsíčně předávám Domovu sociálních služeb D finanční hotovost určenou na pokrytí nákladů spojených s nákupem potravin, drogerie, telefonního kreditu, léků a na vyplacení osobní hotovosti (kapesného). Slečna K3 si vždy u pracovníka přímé péče vyzvedne finanční hotovost na nákup potravin apod. a po příchodu pracovníkovi přímé péče doloží pokladní doklad, případně vrátí finanční hotovost. Vždy k poslednímu dni v měsíci mi pracovník přímé péče zašle pokladní doklady, na základě, nichž zpracuji měsíční vyúčtování.

Slečna K3 vlastní bankovní účet vedený u České spořitelny, a.s. K tomuto bankovnímu účtu vlastním oprávnění, a tudíž mám každodenní možnost náhledu na pohyb na účtu. Na tento účet pravidelně každý měsíc slečně K3 přichází invalidní důchod, příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu a mzda. Na účtu jsem nastavila trvalé příkazy na odchozí platby, a to na stavební spoření, internet, formou inkasa je placena měsíční úhrada za pobyt a péči Domovu sociálních věcí D. K účtu vlastním i bankomatovou kartu. Ta je potřeba pro pravidelné výběry hotovosti určené na stravu a případné nákupy osobní potřeby.

Každý měsíc je zpracováno měsíční vyúčtování hotovosti i měsíční vyúčtování stravného. Tato vyúčtování jednou ročně společně s podrobným výpisem z účtu jsou zasílány okresnímu soudu jako příloha roční zprávy o správě jmění opatrované.

8.2 Kazuistika slečny K4

Kazuistiku slečny K4 jsem si vybrala, abych předvedla, že i ve vyšším věku lze zvládnout přemístění do sociální služby s nižší mírou podpory.

Slečna K4 se narodila s lehkou mentální retardací a poruchou osobnosti. Omezena ve svéprávnosti je od své zletilosti, není způsobilá samostatně právně jednat v žádných záležitostech s výjimkou běžných záležitostí každodenního života, udělovat souhlas k nikoliv běžným zdravotním úkonům, volit a být volena. Má otce a matku, kteří ji navštíví maximálně dvakrát do roka, nemá na ně dobré vzpomínky. Rodiče byli poživateli velkého množství alkoholu a maminka slečnu K4 často bila. Slečna K4 na návštěvu k rodičům nejezdí, bojí se. Slečna K4 má několik mladších sourozenců, o kterých nemá žádné informace. Letošního roku ji nečekaně vyhledala mladší sestra, která jí následně navštívila, a v současné době si spolu občas zavolají.

Do Domova sociálních služeb D nastoupila slečna K 4 v roce 1987. Do června roku 2021 byla umístěna v sociální službě domov se zdravotním postižením. Opatrovnictví ji vykonává Město S již několik let.

Slečna K4 žila v Domově sociálních služeb D v sociální službě domov pro zdravotně postižené. V době, kdy jsem do svého opatrovnictví přebrala slečnu K4, což bylo v roce 2018, viděla jsem, že slečna K4 je velice šikovná a zvládla by žít v zařízení s nižší mírou podpory. Slečna K4 zvládala samostatně uvařit, velice ráda připravovala pokrmy i pro ostatní spolubydlící, pomáhala personálu Domova sociálních služeb D. Její pokoj byl velice vkusně zařízen, vždy uklizen. Na balkoně pěstovala květiny, dbala na svůj vzhled, líčila se, ráda se pěkně oblékala, chodila ke kadeřníkovi a barvila si vlasy. Ovládala telefonní přístroj, zvládala komunikovat přes sociální sítě, příležitostně chodila do zaměstnání.

Když jsem poprvé vznesla u sociálních pracovníků dotaz, proč slečna K4 není umístěna ve službě chráněného bydlení, bylo mi řečeno, že slečna K4 je velice temperamentní, nemá ráda změny a má problém při komunikaci s lidmi. Je pravda, že někdy nějaké hádky s ostatními klienty vznikly, ale dle mého úsudku, nešlo nikdy o nic závažného. Požádala jsem tedy sociální pracovníky, zda by bylo možné dát slečně K4 šanci a zkusit ji přemístit na zkoušku do služby chráněného bydlení. V červnu roku 2021 se uvolnilo místo ve službě chráněného bydlení. Za přítomnosti sociální pracovníce jsem navštívila slečnu K4 a nabídla jí možnost přestěhování do služby chráněného bydlení. Slečně K4 vyhovuje možnost samostatného jednání a větší volnost, z tohoto důvodu s přestěhováním na zkoušku souhlasila a již po týdnu byla rozhodnuta, že se jí tento typ služby líbí. Slečně K4 jsem i přes její rychlé rozhodnutí zůstat ve službě chráněného bydlení, nechala celý měsíc na to, aby si byla svým rozhodnutím jista. Slečna K4 své rozhodnutí po měsíci potvrdila a rozhodla se ve službě chráněného bydlení zůstat natrvalo.

První kroky, které bylo potřeba udělat po přestěhování do služby chráněného bydlení, bylo ukončit smlouvu s Domovem sociálních služeb D na sociální službu domov se zdravotním postižením a uzavřít novou smlouvu s Domovem sociálních služeb D na sociální službu chráněného bydlení. Rovněž bylo zapotřebí zrušit depozitní účet vedený v Domově sociálních služeb D. a finanční prostředky, které na depozitním účtu zůstaly nevyužity, byly převedeny na osobní bankovní účet, který slečna K4 vlastní a je vedený u České spořitelny, a.s... Domov sociálních služeb D rovněž zajišťoval pravidelnou

úhradu televizního poplatku, v souvislosti s tím bylo potřeba nastavit trvalý příkaz na úhradu televizního poplatku na bankovním účtu vedeném u České spořitelny a.s.

Slečně K4 jsem za pomoci pracovníků přímé péče přestěhovala zbytek osobních věcí včetně nábytku. Vzhledem k tomu, že slečna K4 vlastní telefonní přístroj a často využívá i sociální síť, rozhodla jsem se jí zřídit internet. Jeden ze spolubydlících má uzavřenou smlouvu se společností poskytující datové telekomunikační služby, a tak zde byla možnost se domluvit, že slečna K4 bude využívat internet s ním a bude mu finančně přispívat. Z tohoto důvodu byla uzavřena se se spolubydlícím smluvní dohoda.

Jelikož slečna K4 velmi často telefonuje a zároveň je držitelkou průkazu pro osoby se sníženou soběstačností, byla se společností O2 uzavřena smlouva na výhodný tarif na neomezené volání, neboť tato společnost poskytuje těmto osobám slevu na tarify.

Podarilo se mi pro slečnu K4 sehnat práci, s úklidovou společností C jsem uzavřela pracovní smlouvu na dobu neurčitou. Slečna K4 pracuje na zkrácený pracovní úvazek jako uklízečka, do zaměstnání dochází každý den na 3 hodiny. Z důvodu dojíždění do zaměstnání jsem podala na úřad práce žádost o přiznání příspěvku na mobilitu, který jí byl následně přiznán.

Vzhledem k tomu, že slečna K4 má z předchozích let našetřenou nemalou finanční částku a má pravidelný měsíční příjem ze zaměstnání, rozhodla jsem se slečně K4 uzavřít smlouvu o stavebním spoření s pravidelnou měsíční úloškou. Její finance tak budou lépe zhodnocené, než kdyby byly uloženy na běžném bankovním účtu.

Veškeré výše uvedené uzavřené smlouvy vyžadují schválení soudu. Jedná se o smlouvy uzavřené na dobu neurčitou s opakujícím se plněním. Podala jsem tedy k okresnímu soudu návrh na schválení právního jednání na uzavření smlouvy s poskytovatelem sociálních služeb, pracovní smlouvy, dohody se spolubydlícím a smlouvy o stavebním spoření. Soud následně všechna uskutečněná právní jednání schválil. Okresnímu soudu jsem dala zároveň na vědomí, že slečna K4 změnila místo pobytu a druh poskytované pobytové sociální služby.

Slečna K4 není schopna si sama nakoupit věci osobní potřeby – oblečení, obuv, elektroniku, nábytek apod., ve všech těchto činnostech jsem ji nápomocna. Společné nakupování je i velkou možností opatrovanou poznat více do detailu, zjistit podrobněji

její znalosti a schopnosti. Tímto je i naplněna jedna z povinností opatrovníka, a to udržovat s opatrovaným pravidelný kontakt.

Domov sociálních služeb D u sociální služby chráněné bydlení nevede pro klienty depozitní účet. Jednou měsíčně předávám Domovu sociálních služeb D finanční hotovost určenou na pokrytí nákladů spojených s nákupem potravin, drogerie, léků a na vyplacení osobní hotovosti (kapesné). Slečna K4 si vždy u pracovníka přímé péče vyzvedne finanční hotovost na nákup potravin atd., následně po uskutečněných nákupech doloží pracovníkovi přímé péče příslušné pokladní doklady a případně vrátí finanční hotovost. Vždy k poslednímu dni v měsíci pracovník přímé péče zašle opatrovníkovi pokladní doklady, na základě, kterých je zpracováno měsíční vyúčtování.

Slečna K4 vlastní bankovní účet vedený u České spořitelny, a.s. K tomuto bankovnímu účtu vlastním oprávnění, a tudíž mám každodenní možnost náhledu na pohyb na účtu. Na tento účet pravidelně každý měsíc slečně K4 přichází invalidní důchod, příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu a mzda. Na účtu jsou nastaveny trvalé příkazy na odchozí platby, a to na stavební spoření, internet a formou inkasa je placena měsíční úhrada za pobyt a péči Domovu sociálních věcí D. K účtu vlastním i bankomatovou kartu, ta je potřeba pro pravidelné výběry hotovosti určené na stravu a případné nákupy osobní potřeby.

Každý měsíc je zpracováno měsíční vyúčtování hotovosti i měsíční vyúčtování stravného. Tato vyúčtování jsou jednou ročně společně s podrobným výpisem z účtu zaslány okresnímu soudu jako příloha roční zprávy o správě jmění opatrované.

9 Případová studie – domácí prostředí

9.1 Kazuistika paní K5

Kazuistika paní K5 je ukázkou, jak je velmi složité vykonávat veřejné opatrovnictví osobě omezené ve svéprávnosti z důvodu zhoršeného zdravotního stavu, žijící v domácím prostředí a vlastníci nemovité i movité věci.

Paní K5 je vysokoškolsky vzdělaná, rozvedená, má 2 dospělé děti dceru a syna. Vlastní rodinný dům a osobní automobil. Byla osobou podnikající – vyráběla keramiku.

Příběh paní K5 začal již cca před 15 lety, kdy se u paní K5 začala objevovat paranoidní schizofrenie. V průběhu let se zdravotní stav paní K5 zhoršoval, a tak nebylo jiné možnosti než paní K5 v březnu roku 2020 hospitalizovat v psychiatrické nemocnici. Na základě událostí, které se během minulých let udály, a následné hospitalizaci paní K5 se děti paní K5 rozhodly podat k okresnímu soudu návrh na omezení svéprávnosti a jmenování opatrovníka. Jako hlavní důvod svého návrhu uvedly ochranu matky před možným nebezpečím plynoucím z jejího špatného zdravotního stavu. V návrhu bylo žádáno o omezení matky na právní jednání a požadováno o stanovení veřejného opatrovníka z důvodu špatných rodinných vztahů.

V měsíci září 2020 zaslal okresní soud Městu S usnesen na základě, kterého bylo Město S přizváno do soudního řízení jako účastník řízení.

V měsíci říjnu 2020 proběhlo soudní jednání. Na základě rozsudku okresního soudu byl paní K5 stanoven veřejný opatrovník Město S. a paní K5 byla omezena ve svéprávnosti na dobu 3 let tak, že není schopna nakládat s majetkovou hodnotou nad 2 000,- Kč týdně, zavazovat se k plnění nad majetkovou hodnotu 2 000,- Kč týdně, uzavírat smlouvy nad částku 2 000,- Kč týdně, udělovat souhlas k nikoli běžným zdravotním úkonům a dále není schopna být zvolena.

Po skončení soudního jednání mě oslovila dcera paní K5 Vlasta a požádala mě o setkání. Při našem setkání mně povyprávěla životní příběh paní K5. Již z podaného návrhu jsem věděla, že rodina nechce vykonávat opatrovnictví z důvodu špatných rodinných vztahů. Paní K5 trpěla chorobnými představami, bludy a obviňovala děti, že jí chtějí ubližovat. Dcera paní K5 Vlasta mi nabídla, že mi co nejdříve předá veškeré doklady potřebné k zajištění správy majetku a jmění paní K5. Velké štěstí bylo, že dcera Vlasta i přes

neshody s matkou měla přehled o matčiných financích, majetku, pojištění atd. Po celou dobu hospitalizace udržovala s matkou telefonický i osobní kontakt, starala se o dům a zajistila, aby všechny nasmlouvané závazky byly hrazeny. Díky pečlivosti dcery Vlasty nevznikly nikde žádné dluhy.

Mými prvními kroky bylo založit pro opatrovanou spis, ve kterém budou evidovány veškeré dokumenty spojené s opatrovnictvím. Po nabytí právní moci rozsudku, které nastalo až v měsíci prosinci 2020, jsem převedla všechny bankovní účty pod mou správu. Paní K5 vlastnila bankovní účet u České spořitelny, a.s. a další účet měla vedený u Komerční banky, a.s. Paní K5 ještě vlastnila u České pošty, s.p. platební nástroj SIPO, který jsem zrušila.

Jednou z dalších povinností je při vzniku opatrovnictví zaslat do dvou měsíců okresnímu soudu tzv. soupis spravovaného jmění opatrovance, což jsem učinila.

Paní K5 vlastní rodinný dům, měla uzavřené smlouvy s dodavatelem elektrické energie, plynu a vody. Na všechny tyto dodavatele jsem se obrátila, předložila jsem dodavatelům potřebné dokumenty k zastupování a požádala o změnu kontaktní osoby. U všech plateb jsem nastavila měsíční trvalé platby a zajistila jsem zasílání všech vyúčtování od dodavatelů elektronicky na mou e-mailovou adresu.

Paní K5 je majitelkou televize a radiopřijímače, ze zákona je poplatníkem televizního a rozhlasového poplatku. U České televize, a.s. a Českého rozhlasu, a.s. jsem požádala o elektronickou komunikaci a nastavila trvalé příkazy na úhradu těchto poplatků. Po nástupu paní K5 do Domova P jsem požádala o zrušení obou poplatků.

Paní K5 vlastnila osobní automobil. Po dohodě s dcerou paní K5 jsem uložila SPZ do depozit na odbor dopravy městského úřadu. Zároveň jsem zrušila pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Později jsme se s dcerou domluvily, že osobní automobil prodáme, jelikož paní K5 z důvodu zhoršeného zdravotního stavu nebude moci automobil řídit. Okresnímu soudu jsem zaslala návrh na schválení právního jednání na prodej automobilu, soud s prodejem souhlasil.

Paní K5 má sjednané pojištění nemovitosti, domácnosti a odpovědnosti. Oslovila jsem pojišťovnu a zajistila placení pojištění formou trvalého příkazu a nastavila elektronickou komunikaci.

Paní K5 byla osobou samostatně výdělečně činnou, tudíž bylo nutné zrušit její živnostenské oprávnění. Na obecní živnostenský úřad jsem podala žádost o zrušení živnostenského oprávnění. Z podnikání však plynou další povinnosti. Bylo zapotřebí zajistit zpracování daňového přiznání za rok 2020 na daň z příjmů fyzických osob. V této věci jsem se obrátila na účetní paní K5, která mi pomohla daňové přiznání zpracovat. Zároveň mi pomohla i se zpracováním přehledů pro českou správu sociálního zabezpečení a všeobecnou zdravotní pojišťovnu.

Paní K5 měla uzavřenou smlouvu s galerií, kde její výrobky z keramiky prodávali. Odměnu za prodané výrobky paní K5 vypláceli vždy čtvrtletně. Zajistila jsem vyzvednutí finanční odměny za prodané výrobky za předchozí čtvrtletí. Jelikož již byly všechny výrobky paní Ivany prodány, tak jsem zároveň ukončila smluvní vztah.

Na základě zákonné povinnosti jsem informovala českou správu sociálního zabezpečení o tom, že se paní K5 stala osobou omezenou ve svéprávnosti a zároveň jsem podala žádost o výplatu starobního důchodu na účet paní K5. Doposud byl starobní důchod zasílán do psychiatrické nemocnice, kde byl ukládán na depozitní účet paní K5.

Navštívila jsem úřad práce a podala žádost o přiznání příspěvku na péči a žádost o přiznání průkazu pro osoby se zdravotním postižením. Paní K5 byl následně přiznán příspěvek na péči II. stupně pro středně těžkou závislost a průkaz pro osoby se zdravotním postižením označeným symbolem „TP“. Výplata příspěvku na péči byla po dobu hospitalizace paní K5 pozastavena z důvodu pobytu v nemocnici.

Opatrovník má především povinnost spravovat jmění opatrovance, z této povinnosti vyplývá zjistit jeho majetkové poměry. Dceři nebyl znám jiný nemovitý majetek krom rodinného domu. Na katastrální úřad jsem podala žádost o zjištění vlastnictví nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí. Dle sdělení katastrálního úřadu vlastní paní K5 krom rodinného domu ještě podíly na pozemcích. Dcera Vlasta si vzpomněla, že je to možné, že to jsou pozemky po rodičích paní K5, a předala mi kontakt na sestru paní K5, která mi i sdělila nájemce pozemků. Kontaktovala jsem nájemce polností a ten mi zaslal platnou pachtovní smlouvu. Roční pachtovné je zasíláno na bankovní účet paní K5.

Paní K5 měla za svůj pracovní život našetřený velký obnos peněz. Peníze byly uloženy na běžném bankovním účtu. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla kontaktovat daňového poradce za účelem zjištění, jakým způsobem naspořené finanční prostředky paní K5

výhodně úročit. Bylo mi doporučeno uzavřít smlouvu o stavebním spoření a smlouvu o penzijním spoření. V měsíci květnu 2021 jsem podala návrh na schválení právního jednání na uzavření smlouvy o stavebním a penzijním spoření k okresnímu soudu. Okresní soud mi uzavření těchto smluv schválil. Smlouva o stavebním spoření je uzavřena takovým způsobem, že jsem jednorázově vložila finanční hotovost, která bude po dobu 6 let výhodně úročena a pravidelně bude připsována státní podpora. Smlouva o penzijním spoření je uzavřena na pravidelnou měsíční úložku, na kterou jsem zřídila trvalý příkaz u České spořitelny, a.s. Smlouva má platnost 5 let a je výhodně úročena, rovněž náleží k této smlouvě státní podpora.

Paní K5 byla umístěna v Psychiatrické nemocnici v Havlíčkově Brodě od března 2020. Od prosince 2020, kdy jsem začala paní K5 vykonávat veřejného opatrovníka, jsem ji jednou měsíčně navštěvovala. V psychiatrické nemocnici jsem kontaktovala ošetřujícího lékaře a sociální pracovníci. Zjistila jsem, jak zde nakládají s finančními prostředky paní K5. Paní K5 měla v nemocnici založený depozitní účet, na který přicházel od české správy sociálního zabezpečení starobní důchod. Paní K5 měla zřízený platební nástroj SIPO, a tudíž sociální pracovnice měsíčně zasílala finanční částku na úhradu SIPA. Při přebírání osobních dokladů jsem zjistila, že paní K5 končí platnost občanského průkazu. Požádala jsem sociální pracovníci, zda by zajistila vystavení nového občanského průkazu. Na základě mé žádosti nemocnice zajistila nový občanský průkaz.

V měsíci lednu 2021 jsem obdržela od ošetřující lékařky zprávu, že zdravotní stav paní K5 je stabilizovaný a nevidí problém v jejím propuštění z nemocnice. Na základě konzultace s lékařkou, která nedoporučovala prozatím návrat paní K5 do domácího prostředí, jsem podala několik žádostí do domovů pro seniory. Od všech zařízení jsem obdržela informaci, že v současné době nemají volné místo. Bohužel se začal v měsíci květen 2021 zhoršovat zdravotní stav paní K5 z důvodu rozvoje demence a ošetřující lékařka již nedoporučovala umístění paní K5 v domově pro seniory, ale začala doporučovat sociální službu z kategorie domov se zvláštním režimem. Opět jsem rozeslala několik žádostí o umístění do zařízení sociální služby se zvláštním režimem. Od všech zařízení jsem obdržela odpověď, že nemají volné místo, ale žádost evidují. V měsíci červenci mi zavolali ze zařízení Domov P, že se jedno místo uvolnilo, ale je na dvoulůžkovém pokoji. Ihned jsem kontaktovala ošetřující lékařku a požádala o odsouhlasení kategorie tohoto zařízení a o souhlas s propuštěním paní K5. Lékařka s propuštěním z nemocnice souhlasila. Navštívila jsem paní K5 a vše ji vysvětlila. Paní

K5 souhlasila s opuštěním nemocnice a umístěním do Domova P. Převoz paní K5 jsem uskutečnila osobně v srpnu 2021 za pomoci dcery Vlasty, která mi byla velmi nápomocná.

S Domovem P jsem uzavřela smlouvu o poskytnutí sociální služby. Úhradu za ubytování a stravu hradím trvalým příkazem. Paní K5 má v Domově P veden depozitní účet, na který dle potřeby zasílám finance na pokrytí vedlejších výdajů – doplatky na léky, nákup oblečení, obuvi, drobné nákupy – návštěva cukrárny apod. Domov P mi pravidelně dvakrát do roka zasílá výpis z depozitního účtu, abych měla přehled o jeho čerpání. Paní K5 je pravidelně jednou týdně vyplácena osobní hotovost, aby měla možnost si zakoupit drobnosti, především pochutiny.

Jakmile jsem měla v ruce smlouvu se sociální službou, navštívila jsem úřad práce a požádala o vyplácení příspěvku na péči. Zdravotní stav paní K5 se od doby, kdy jsem žádala o přiznání příspěvku na péči, zhoršil, tak jsem souběžně ještě požádala o přezkoumání zdravotního stavu paní K5. Mé žádosti bylo vyhověno a paní K5 byl přiznán vyšší příspěvek na péči III. stupně – těžká závislost.

Paní K5 vlastní v současné době již jeden účet, a to účet vedený u České spořitelny, a.s. Všechny finanční příjmy a výdaje paní K5 jsou vedeny přes tento účet. K tomuto účtu vlastním bankomatovou kartu. K výběru hotovosti z účtu vedu měsíční vyúčtování. Peníze v hotovosti slouží k potřebným nákupům pro paní K5 např. oblečení, obuv, dárek k narozeninám či ke jmeninám. Měsíční vyúčtování potom jednou ročně společně s podrobným výpisem z účtu zasílám okresnímu soudu jako přílohu roční zprávy o správě jmění opatrované.

V současné době je paní K5 stále umístěna v Domově P. Vzhledem ke zlepšení jejího zdravotního stavu uvažuji o návratu paní K5 do domácího prostředí. Pokud k tomu dojde, bude určitě potřeba nasmlouvat některou ze sociálních služeb. Paní K5 bude potřebovat pomoc s úklidem domácnosti, zajištění obědů a pomoc při užívání léků.

Jsem velice ráda, že je mi nápomocna po celou dobu hospitalizace v nemocnici a v době umístění paní K5 v Domově P dcera paní K5. Dcera paní K5 mi pomáhá s udržováním domu, co se týče údržby zeleně, větrání domu apod.

9.2 Kazuistika paní K6

Kazuistika paní K6 detailně ukazuje, že člověk někdy potřebuje jen částečnou pomoc – částečné omezení ve svéprávnosti a díky tomu zvládne žít sám ve své domácnosti.

Paní K6 je rozvedená, matka 3 dětí – dcera A15 let, syn J 6 let a syn K ve věku 1 roku. Všechny 3 děti jsou svěřeny do pěstounské péče. V současné době žije paní K6 v pronájmu se svým přítelem a pracuje na zkrácený pracovní úvazek.

Paní K6 žila společně se svým manželem a dětmi v rodinném domě u rodičů paní K6. Paní K6 nebyla schopna se po narození dcery postarat v porodnici o své dítě, a tak byla na základě upozornění nemocnice sociálními pracovníci umístěna do zařízení Z. Jedná se o zařízení pro edukaci rodičů a dětí. V návaznosti na tuto skutečnost se rodiče paní K6 rozhodli paní K6 pomoci s výchovou dcery. Po nějakém čase byla paní K6 propuštěna do domácího prostředí, kdy byla po celou dobu pod kontrolou OSPODU. Po narození druhého dítěte syna J byla propuštěna z porodnice přímo do domácího prostředí, neboť se osvědčila výpomoc jejích rodičů. Rodina byla i přesto stále sledována pracovníci OSPODU. Ne vždy však bylo v rodině vše v pořádku, ale bylo zřejmé, že matka i otec děti milují a děti milují je. Paní K6 zanedbávala čistotu dětí a vzhledem k tomu, že paní K6 neumí vařit, jejich strava nebyla vždy zdravá a pestrá. Finanční situace rodiny nebyla nikdy dobrá. Paní K6 nikdy řádně nepracovala, byla vedena na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Manžel paní K6 pracoval, ale pouze na zkrácený úvazek. Rodině vypomáhali finančně rodiče paní K6. Při nedostatku finančních prostředků si rodina půjčovala od pochybných společností. Situace rodiny se zhoršila v době, kdy si paní K6 našla přítele. Manžela paní K6 vykázala na ulici a stal se z něho bezdomovec. V této době se zhoršily i vztahy s rodiči, až ji nakonec rodiče vykázali společně s dětmi a přítelem z domu. Paní K6 se ujal její přítel, který ji sehnal bydlení v garáži, v nedaleké obci, kde však nebyla žádná okna, možnost topení, voda ani WC. V tuto chvíli zasáhly sociální pracovníci OSPODU a nabídly paní K6 bydlení v garsonce. Paní K6 odmítla nabídku sociálních pracovníků s přestěhováním, jelikož by s ní nemohl žít v bytě její přítel. Paní K6 ale souhlasila s dočasným umístěním dětí v zařízení VZDOP. Následně se přestěhovala ke svému příteli do pronajatého bytu v rodinném domě, pronajímatel bytu však nesouhlasil s bydlením dětí v tomto bytě. Po roce se paní K6 rozhodla svěřit své dvě děti do pěstounské péče. Vzhledem k tomu, že bratr paní K6 nechtěl dopustit, aby byly děti umístěny do dětského domova, nabídl jí, že si děti vezme do pěstounství.

V současné době jsou již obě děti svěřeny rozhodnutím okresního soudu do poručnictví rodiny bratra paní K6.

Paní K6 měla finanční problémy již v období, kdy žila se svým manželem. Jak jsem ji zmiňovala, špatnou finanční situaci řešili s manželem půjčkami, uzavírali nesmyslná pojištění, nakupovali mobilní telefony na splátky atd.

Po rozchodu s manželem zůstala paní K6 bez finančních prostředků a zůstala tak finančně závislá na svém příteli. Pokoušela se najít práci, ale jelikož neměla vybudované pracovní návyky, byla po dvou měsících ze zaměstnání propuštěna. Paní K6 byla nabídnuta pomoc sociálních pracovníků, které ji pomohli se zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Paní K6 nevznikl nárok na podporu v nezaměstnanosti. Nedostatek finančních prostředků řešila další půjčkou, zároveň uzavřela smlouvu s operátorem na poskytování telefonních služeb a uzavřela životní pojištění, i přesto že byla bez příjmů. Paní K6 nebyla schopna domyslet důsledky nabraných závazků.

Sociální pracovníci se na mě obrátili a požádali mě, abych se pokusila paní K6 omezit ve svéprávnosti na finance. Dle jejich názoru hrozí paní K6 další zadlužování a dle jejich názoru není paní K6 schopna vnímat z toho plynoucí následky.

K okresnímu soudu jsem podala v únoru 2020 návrh na omezení svéprávnosti paní K6 a o určení opatrovníka. Jelikož jsem měla osobní zkušenosti, že vypracovaný psychiatrický posudek, který zadává soud je nedostačující, požádala jsem ještě o zpracování psychologického posudku. V listopadu 2020 se podařilo paní K6 omezit ve svéprávnosti, a protože se nenašel nikdo z osob blízkých, kteří by opatrovnictví vykonávaly, bylo opatrovnictví svěřeno Městu S.

Paní K6 je omezena ve svéprávnosti na dobu 5 let, tak že není způsobilá nakládat s finančními prostředky nad částku 2 000,- Kč týdně, nad hodnotu 2 000,- Kč není způsobilá spravovat své jmění, zavazovat se k plněním, ani pořizovat závět', není způsobilá uzavřít smlouvu, jejíž předmět má hodnotu vyšší než 2 000,- Kč, uzavřít smlouvu s opakujícím se plněním, uzavřít pracovní smlouvu s dohodou o hmotné odpovědnosti. Zároveň je omezena v rodičovské odpovědnosti k nezletilým dětem – dceři A, synovi J a později ji okresní soud omezil v rodičovské odpovědnosti i na narozeného syna K. Paní K6 byl zachován pouze osobní styk s nezletilými dětmi.

S paní K6 jsem navázala kontakt již v době, kdy byl podán návrh na omezení svéprávnosti. Paní K6 byla ráda, že ji někdo pomáhá, a tak se mnou spolupracovala. První kroky, které jsem udělala, byly, že jsem začala zjišťovat, kde všude paní K6 dluží. V době naší dobrovolné spolupráce jsem zjistila, že jsou na paní K6 vedeny 3 exekuční příkazy. Ihned jsem všechny věřitele kontaktovala a sdělila jim, že na paní K6 byl podán návrh na omezení svéprávnosti. V měsíci listopadu 2020 jsem všem věřitelům oznámila, že paní K6 byla omezena ve svéprávnosti a v jakém rozsahu a požádala jsem o zneplatnění uzavřených smluv.

Provident Financial s.r.o. – Smlouva o zápůjčce na částku 20 000,- Kč, zapůjčená finanční hotovost narostla na částku 39 496,- Kč. Se společností jsme došli k dohodě, že společnost Provident Financial s.r.o. ustoupila od úhrady příslušenství a požadovala pouze navrácení zapůjčené částky 20 000,- Kč. Se společností jsem se dohodla na splátkovém kalendáři. V současné době je dluh splacen.

T-mobile Czech Republic, a.s. – dluh za telefonní přístroj a za telekomunikační služby činil 29 137,- Kč. Společnost ustoupila od vymáhání.

ČSOB pojišťovna, a.s. - dluh na pojistném 2 683,- Kč, exekuční příkaz činil 12 665,30 Kč. Ze strany pojišťovny došlo k ustoupení a řízení bylo ukončeno bez náhrady.

Paní K6 byla v době navázání naší dobrovolné spolupráce stále bez práce a neměla nárok na dávky státní sociální podpory. Jak jsem se již zmiňovala paní K6 nikdy řádně nepracovala a jak jsem ji více poznávala, usoudila jsem, že paní K6 bude těžké se svým intelektem hledat práci. Paní K6 jsem pomohla v březnu 2020 podat žádost na okresní správu sociálního zabezpečení o přiznání statutu osoby znevýhodněné, podané žádosti bylo vyhověno. S paní K6 jsem začala navštěvovat úřad práce. Pracovnice úřadu práce viděla, že se snažím paní K6 pomoci, zřejmě pomohlo, že se o člověka zajímá úředník. Paní K6 se podařilo najít zaměstnání, jednalo se o sezonní úklidové práce. Pracovní smlouvu měla paní K6 uzavřenou na dobu určitou od měsíce dubna 2020 do měsíce října 2020.

Vzhledem k tomu, že jsem již měla k dispozici psychologický a psychiatrický posudek usoudila jsem, že by mohla mít paní K6 nárok na invalidní důchod. Společně jsme s paní K6 navštívily v červenci 2020 okresní správu sociálního zabezpečení a požádaly

o přiznání invalidního důchodu. Žádosti bylo vyhověno a paní K6 byl přiznán v lednu 2021 invalidní důchod I. stupně.

Jakmile jsem obdržela od okresního soudu rozsudek o omezení svéprávnosti s nabytím právní moci, mohla jsem zahájit další kroky. Založila jsem pro opatrovanou spis, ve kterém budou evidovány veškeré dokumenty spojené s opatrovnictvím. S Českou spořitelnou, a.s. jsem uzavřela smlouvu a založila bankovní účet. Požádala jsem českou správu sociálního zabezpečení o zasílání invalidního důchodu na tento bankovní účet. Na základě přiznaného invalidního důchodu jsem podala na úřad práce žádost o přiznání příspěvku na péči, příspěvek na péči nebyl paní K6 přiznán.

Opatrovník má především povinnost správy jmění opatrovance, a tudíž je jeho povinností zjistit jeho majetkové poměry. Podala jsem na katastrální úřad žádost o zjištění vlastnictví nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí. Dle sdělení katastrálního úřadu nejsou v katastru nemovitostí evidovaná žádná vlastnická ani žádná věcná práva paní K6.

Jednou z dalších povinností je při vzniku opatrovnictví zaslat do dvou měsíců okresnímu soudu tzv. soupis spravovaného jmění opatrovance, což jsem učinila.

Paní K6 nesmí dle rozsudku o omezení svéprávnosti hospodařit s finančními prostředky vyššími jak 2 000,- Kč týdně. Paní K6 vyplácím jednou za 14 dní hotovost ve výši 2 000,- Kč. Paní K6 prozatím s touto částkou vychází, neboť žije ve společné domácnosti se svým přítelem, který ji finančně pomáhá. Paní K6 svému příteli nepřispívá ani na nájem a ani na energie. Díky přítelově finanční pomoci bylo možné paní K6 našetřit na zaplacení dluhu u společnosti Provident Financial s.r.o.

V měsíci říjnu 2020 mi paní K6 sdělila, že je těhotná. Těhotenství vše zkomplikovalo. Měla jsem pro paní K6 sehnanou novou práci na dobu neurčitou. Vzhledem k těhotenství nový zaměstnavatel odmítl paní K6 zaměstnat. Paní K6 se mělo miminko narodit v dubnu 2021. Paní K6 měla od listopadu 2020 rizikové těhotenství a pobírala nemocenské dávky.

Vzhledem k tomu, že probíhalo soudní řízení o svěření dvou starších dětí do pěstounské péče a znala jsem minulost paní K6, informovala jsem o těhotenství paní K6 OSPOD. Pracovnice OSPODU navštívila paní K6 a zajímala se o to, zda bude schopna se o narozené dítě postarat a zda pronajímatel souhlasí s ubytováním narozeného dítěte. Paní K6 pracovníci OSPODU sdělila, že dítě po narození nesmí přivést do bytu, že

pronajímatel na svém rozhodnutí trvá. Dále pracovníci OSPODU paní K6 sdělila, že má v plánu dítě dát do pěstounství, s adopcí dítěte paní K6 nesouhlasila.

Na základě rozsudku okresního soudu byl v měsíci prosinci 2020 oběma starším dětem dceři A a synovi J určen poručník, a to jejich teta (manželka bratra paní K6). V květnu 2020 bylo usnesením okresního soudu stanoveno oběma rodičům výživné na obě děti, a to ve výši 500,- Kč měsíčně na každé z dětí.

Paní K6 se narodil v dubnu 2021 syn K. Pracovnice OSPODU již měla před narozením dítěte vše připravené a syn byl paní K6 hned v nemocnici odebrán a následně předán pěstounům, s čímž paní K6 souhlasila. Paní K6 pravidelně navštěvuje syna K u pěstounů.

Jelikož nebyla paní K6 v době početí syna K rozvedená, bylo zapotřebí ještě vyřešit určení otce. Veřejný opatrovník manžela podal k okresnímu soudu návrh na popření rodičovství. V měsíci květnu proběhlo soudní jednání, kde byl rozhodnutím soudu určen otcem syna K přítel paní K6. Následovalo soudní jednání o svěření syna K do pěstounství a poté došlo i k rozvedení manželství.

Paní K6 jsem v době těhotenství sháněla opět novou práci, což se mi podařilo, a paní K6 mohla ihned po ukončení nemocenských dávek nastoupit do práce. V současné době pracuje paní K6 na zkrácený pracovní úvazek jako pomocný dělník a s touto prací je velice spokojená.

Paní K6 vlastní bankovní účet vedený u České spořitelny, a.s., jak jsem již výše zmiňovala. K tomuto bankovnímu účtu vlastním oprávnění, a tudíž mám každodenní možnost náhledu na pohyb na účtu. Na tento účet pravidelně měsíčně paní K6 přichází invalidní důchod a mzda. Jsou nastaveny trvalé příkazy na odchozí platby, a to výživné na obě děti ve výši 1 000,- Kč. K účtu vlastním i bankomatovou kartu. Ta je zapotřebí pro pravidelné výběry hotovosti určené na výplatu kapesného.

Každý měsíc je zpracováváno měsíční vyúčtování hotovosti. Toto vyúčtování potom jednou ročně společně s podrobným výpisem z účtu je zasíláno okresnímu soudu jako příloha roční zprávy o správě jmění opatrované.

Shrnutí výzkumného cíle

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký je rozdíl ve výkonu veřejného opatrovníka u osob žijících v různém prostředí, a to v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a dále ve výkonu opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v domácím prostředí. Vedlejším cílem bakalářské práce bylo prokázat náročnost výkonu veřejného opatrovníka. Ke zjištění stanovených cílů byly použity kazuistiky osob omezených ve svéprávnosti žijících v Domově sociálních služeb D, kteří jsou zároveň opatrovanými Města S, a osobu pověřenou pro výkon opatrovnictví vykonávám já osobně. Pro kvalitativní výzkum bylo zvoleno celkem šest kazuistik, pro každé zkoumané prostředí byly použity dvě kazuistiky. Při výběru osob pro popis kazuistik byly zvoleny osoby se zajímavým životním příběhem.

Z výše uvedeného výzkumu vyplývá:

Základní činností veřejného opatrovníka je založení spisu, vedení spisu opatrovaného a zpracování ročních zpráv o správě jmění opatrovaného zasílané vždy do 30. 6. kalendářního roku okresnímu soudu. Další velmi důležitou činností veřejného opatrovníka je zajištění osobních dokladů – občanského průkazu, kartičky zdravotní pojišťovny, případně obstarání cestovního pasu. Veřejný opatrovník rovněž obstarává opatrovanému, v případě že splňuje podmínky pro udělení, parkovací kartu pro osoby se zdravotním postižením. Jedním z úkonů veřejného opatrovníka je i komunikace s různými úřady (zdravotní pojišťovna, obecní úřady, úřad práce, česká správa sociálního zabezpečení, katastrální úřad, soud, exekutoři, Policie ČR atd.). Veřejný opatrovník se zajímá i o zdravotní stav opatrovaného.

Nejdůležitější činností veřejného opatrovníka je správa jmění opatrovaného, která je jednou z nejnáročnějších a nejobsáhlejších činností. Zároveň se jedná o činnost, která podléhá největší kontrole. Pravidelnou kontrolu vykonává soud a to způsobem, kdy povinností opatrovníka je jednou ročně zasílat soudu zprávu o správě jmění opatrovaného. Správa jmění opatrovaného spočívá ve správě finančních prostředků, hmotného a nehmotného majetku. Veřejný opatrovník nejenže spravuje nastřádaný majetek, ale jeho povinností je i zajištění nových finančních prostředků, čímž je míněno získání invalidního důchodu, zajištění dávek státní sociální podpory jako je např. příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, zajištění práce (pracovní smlouva) apod. Každý opatrovaný musí mít založený svůj bankovní účet. V případě, že opatrovaný vlastní

nemovitý majetek je veřejný opatrovník povinný zajistit řádnou správu i tohoto majetku. Ve většině případů jde o nemovitosti, polnosti, lesy. Opatrovník je povinen v rámci dobrého hospodaření uzavírat s pronajímateli pozemků pachtovní smlouvy. Pokud opatrovaný vlastní dům či byt, zajišťuje opatrovník jeho údržbu, uzavírá smlouvy s dodavatelem elektrické energie, plynu, vody a nutností je i zajištění pojištění nemovitosti. Opatrovník obstarává i potřebné revize kotle či komínu.

Komparací kazuistik jsem dospěla k závěru, že není podstatné, v jakém prostředí opatrovaný žije. Základní, povinné úkony jsou pro všechny opatrovance totožné (založení spisu, založení osobního účtu, obstarání osobních dokladů atd.). Následné typy úkonů, které veřejný opatrovník vytváří již nesouvisí s tím, v jakém prostředí opatrovaný žije. Z kazuistik vyplývá, že přestože žijí omezení ve svéprávnosti ve stejném prostředí, výkon veřejného opatrovnictví je odlišný a různě náročný. Při výkonu veřejného opatrovnictví záleží především na tom, v jakém rozsahu je osoba omezena, a rovněž velmi záleží na tom, zda vlastní opatrovaný nějaký majetek.

Jednotlivé kazuistiky poskytly ucelený pohled na obsáhlost a náročnost výkonu veřejného opatrovnictví, a pomocí nich se mi dle mého názoru, podařilo splnit i vedlejší cíl bakalářské práce, kterým bylo poskytnout ucelený pohled na náročnost výkonu veřejného opatrovníka.

Závěr

Tématem bakalářská práce bylo „Veřejné opatrovnictví – výkon veřejného opatrovníka pro osoby omezené ve svéprávnosti žijící v různém prostředí“, a to v chráněném bydlení, v domově pro zdravotně postižené osoby a v domácím prostředí. Hlavním důvodem výběru tématu je profesní zainteresovanost v této problematice a značné osobní zkušenosti na pozici veřejného opatrovníka, kdy vykonávám funkci veřejného opatrovníka osobám žijícím v různém prostředí.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda jsou rozdíly ve výkonu veřejného opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v různém prostředí. Vedlejším cílem bakalářské práce bylo poskytnout ucelený pohled na náročnost výkonu veřejného opatrovníka.

První kapitola teoretické části se zabývala veřejným opatrovnictvím, kdy bylo nejdříve popsáno řízení o jmenování obce veřejným opatrovníkem, následně byly popsány specifické požadavky na osobnost veřejného opatrovníka, metodika výkonu funkce veřejného opatrovníka a v poslední podkapitole jsem se věnovala orgánům vykonávajícím dohled nad veřejným opatrovníkem. Druhá kapitola byla věnována soudnímu řízení o omezení svéprávnosti a určení opatrovníka. Poslední kapitola teoretické části přiblížila jednotlivá prostředí, ve kterých mohou osoby omezené ve svéprávnosti žít. Teoretická část se tak stala podkladem pro praktickou část bakalářské práce.

Domnívám se, že se mi podařilo naplnit hlavní cíl bakalářské práce, kterým bylo zjistit rozdíly ve výkonu veřejného opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v různém prostředí. Naplněn byl i vedlejší cíl bakalářské práce a tím bylo poskytnout ucelený pohled na náročnost výkonu veřejného opatrovníka. Konkrétní kazuistiky dokazují, v čem práce opatrovníka spočívá, jaké konkrétní činnosti jsou vykonávány při výkonu veřejného opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti žijících v různém prostředí a jak rozsáhlá je práce veřejného opatrovníka. Ukázkou je např. kazuistika paní K6, kde jsem při výkonu práce veřejného opatrovníka paní K6, musela prokázat znalosti z rodinného práva, v dalších kazuistikách byla prokázána znalost z práva finančního, živnostenského a trestního práva. Z použitých případových studií vyplývá, že zavedení institutu veřejného opatrovnictví osobám omezeným ve svéprávnosti má nesporný význam. Jedním z největších problémů výkonu veřejného opatrovnictví vidím to, že tato

oblast nemá své ministerstvo, vlastní zákon. V současné době opatrovnictví spadá do gesce Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva vnitra, přičemž každé ministerstvo spravuje určitou část. Veřejné opatrovnictví by potřebovalo a zasloužilo si přesně stanovené odpovědné jedno ministerstvo a svůj vlastní zákon, v kterém by byly jasně vymezeny kompetence opatrovníka, požadavky na opatrovníka, odpovědnost opatrovníka, nastavení kontroly opatrovníka a financování opatrovnictví. V současné době je nejvíce veřejným opatrovníkům nápomocný metodik opatrovnictví Krajského úřadu. Dále bych ráda zmínila, a opět na základě mé osobní praxe veřejného opatrovníka, že rozsah omezení svéprávnosti člověka v rozsudcích většinou zní velice podobně a příliš všeobecně, zejména pokud jde o omezení na nakládání s finančními prostředky. Soudy při stanovení míry omezení vycházejí vždy pouze z předloženého psychiatrického posudku lékaře. Dle mého názoru je zapotřebí ještě vyhotovení psychologického posudku, který detailněji popisuje posuzovanou osobu.

Z výše uvedeného vyplývá, že veřejné opatrovnictví je velmi náročnou profesí, a tato bakalářská práce může široké veřejnosti přiblížit náročnost výkonu veřejného opatrovníka.

Seznam použitých zdrojů:

Právní předpisy:

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.* In: .
Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.* In: Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.* In: Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.* In: Dostupné také
z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.* In:
Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

*Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb.,
občanský zákoník, a další související zákony.* In: Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3f6nbwgbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>

Literatura:

JURÍČKOVÁ, Lubica, Kateřina IVANOVÁ a Jaroslav FILKA. *Opatrovnictví osob s duševní poruchou.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4786-6.

Metodiky:

ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

Elektronické zdroje:

Reforma opatrovnictví: Řízení o omezení svéprávnosti [online]. [cit. 2022-03-18].
Dostupné z: <https://www.reformaopatrovnictvi.cz/svepravnost/rizeni-o-svepravnosti/>